

Geboden voor de kritiek

Voor het begin van het literaire seizoen, tien geboden voor de literaire criticus. Niet geopenbaard, maar voorgelezen op een bijeenkomst van de Stichting Literaire Activiteiten Amsterdam. In de deze week verschenen SLAA-krant staan de geboden ook, uitgebreider en met context.

- 1** Gij zult onderscheiden wat kunst is en wat niet.
- 2** Gij zult oprecht zijn, nooit iets schrijven wat u niet meent, nooit voorwenden dat u iets heeft gelezen dat u eigenlijk heeft overgeslagen. Met de schrijvers die u recenseert laat u zich niet in, u mijdt hun feestjes en betreedt bepaalde cafés niet.
- 3** Gij zult trachten bloot te leggen wat het plan van de schrijver was met zijn boek en oordelen of de schrijver daarin geslaagd is, maar dat nooit verwarren met het literaire oordeel. Een perfect uitgevoerd slecht plan levert een slecht boek op. Wat interessant is aan een boek, moet worden genoemd, ook als dat niet strikt literair is. Wat wel literair is, is trouwens altijd interessant.

Gij behandelt de schrijver met respect, een krant is geen cafétafel

- 4** Gij zult de lezer deelgenoot maken van uw leeservaring en niet allen vormkritiek geven, maar ook laten zien hoe een boek u heeft beïnvloed, wat het u heeft geleerd over uzelf of de wereld, waar het u aan heeft doen denken, hoe het zich verhoudt tot wat u eerder al hebt gelezen.
- 5** Gij zult oordelen met taal en met argumenten, niet met ballen of sterren.
- 6** Gij schrijft voor de lezer van uw stuk, niet voor de schrijver van het boek. Intussen probeert u wel zo diep in het boek door te dringen dat uw stuk ook voor de schrijver van waarde is.
- 7** Gij behandelt de schrijver met respect, hij heeft aanmerkelijk meer energie in de onderneming gestoken dan u. Een krantenkolom is geen cafétafel.
- 8** Gij zult uw lezers bij de kladden grijpen door creatieve analyses, originele kwinkslagen, bondigheid (vertel nooit de plot na!) maar in de eerste plaats door zelf goed te schrijven. Anders gelooft niemand dat u kunt lezen.
- 9** Gij zult zich niet laten leiden door gemakzucht en u laten misleiden door genres, door prenties of door de afwezigheid daarvan. Ook een thriller, kinderboek of nieuwe Kluun moet gelezen worden voordat er een literair oordeel over geveld kan worden.
- 10** Gij zult schrijven alsof gij de enige criticus op aarde bent.

ARJEN FORTUIN